

Arkivsak-dok. 202222687-18
Saksbehandler Mari Grut

Saksgang
Fylkesutvalget 2023-2027

Møtedato
05.03.2024

Utvalgssaksnr

Fylkeskommunen som avtalepart i bygdevekstavtaler med Indre Namdal og Rindal og Holtålen

Fylkesdirektørens innstilling:

1. Fylkesutvalget stiller seg bak forslaget til de to bygdevekstavtalene i Trøndelag.
2. I tråd med tidligere vedtak underskriver fylkesordføreren de to bygdevekstavtalene på vegne av Trøndelag fylkeskommune. Fylkesutvalget ber også fylkesordføreren underskrive handlingsplanene for 2024 på vegne av fylkeskommunen.
3. Avtalene skal følges opp med årlige handlingsplaner med prioriteringer og mer detaljert ressursbruk. Fylkesutvalget understreker at fylkeskommunen ikke har kapasitet til å gå tungt inn i arbeidet med alle delmålene samtidig. Det blir derfor viktig å avstemme ressursbruken fra fylkeskommunen i arbeidet med handlingsplanene. Ambisjonsnivået på fylkeskommunens bidrag vil være avhengig av at staten bidrar der fylkeskommunen ikke har mulighet til å følge opp økonomisk.
4. Fylkesutvalget ber om en årlig status for arbeidet, og fylkeskommunens ressursbruk i tilknytning til avtalene.
5. Fylkesutvalget ber fylkesdirektøren styrke kunnskapen om bærekraftige samarbeidsmodeller med distriktskommunene gjennom å tilrettelegge for erfaringsoverføring mellom de ulike distriktssatsingene, omstillingskommuner, Bygdevekstavtaler og distriktssatsinga I lag.

Carl-Jakob Midttun
Fylkesdirektør

Even Ystgård
Direktør for plan, næring og kulturminner

Vedlegg:

Nummererte vedlegg som følger saken:

1. Avtaleforslag Indre Namdal
2. Avtaleforslag Rindal og Holtålen
3. Brev fra KDD om midler til gjennomføring
4. Følgebrev fra KDD til avtaleforslagene
5. Mal for handlingsplan

Andre refererte dokumenter i saken:

[Meld. St. 27 \(2022–2023\) - regjeringen.no](#)

[Tilskuddsordning for utpröving av bygdevekstvtaler - regjeringen.no](#)

[Fylkeskommunen som avtalepart i bygdevekstvtaler \(trondelagfylke.no\)](#)

[Vedtak saksnr. 196/23](#)

Sammendrag

I 2023 har de to bygdevekstpilotene i Trøndelag; den ene bestående av Namsskogan, Røyrvik, Lierne og Grong, og den andre bestående av Rindal og Holtålen kommuner, jobbet frem et forslag til en fireårig avtale med staten ved Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) og med Trøndelag fylkeskommune. Etter dialog mellom de tre partene presenterte KDD et omforent avtaleforslag 22. februar 2024 som vil bli lagt til grunn for politisk behandling i de berørte kommunene, i Trøndelag fylkeskommune og i regjeringen. De fire kommunene i Indre Namdal vedtok bygdevekstvtalene i kommunestyrene fredag 16. februar 2024. Rindal og Holtålen planlegger vedtak av bygdevekstvtalene 27. februar og 7. mars. Fylkesdirektøren innstiller på at fylkeskommunen underskriver de to bygdevekstvtalene i Trøndelag. Etter at avtalene er signert vil pilotene jobbe videre med årlige handlingsplaner. Fylkeskommunen vil kunne bidra tyngre i arbeidet om det blir gitt statlig finansiering.

Bakgrunn:

Kommunene Namsskogan, Røyrvik, Lierne og Grong i Indre Namdal og kommunene Rindal og Holtålen fikk i november 2022 mulighet til å teste ut det nye, nasjonale distriktpolitiske virkemiddelet «Bygdevekst». Gjennom 2023 har kommunene i de to pilotene jobbet frem et forslag til en avtale med staten ved KDD, og Trøndelag fylkeskommune til fristen 1. oktober. I perioden fra oktober til slutten av januar 2024 har staten vurdert forslagene til avtaler og kommet med nye avtaleforslag. Etter politisk og administrativ dialog mellom kommunene, fylkeskommunen og staten, legges det nå frem forslag til bygdevekstvtaler med Trøndelag fylkeskommune som avtalepart i bygdevekstvtalen for Indre Namdal og for bygdevekstvtalen for Rindal og Holtålen.

Faktiske opplysninger:

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

Bygdevekstavtaler er et nytt, nasjonalt, distriktpolitisk virkemiddel som regjeringen lanserte i sin politiske plattform; Hurdalsplattformen, og som ble konkretisert i meld. St. 27 (2022-2023) «*Eit godt li i heile Noreg – distriktpolitikk for framtida*».

Det overordna målet med bygdevekstavtalene er: «*å bidra til bosetting, tilgang på kompetent arbeidskraft og fremtidsrettet næringsutvikling i de minst sentrale deler av Distrikts-Norge. Avtalene skal danne ramme for å møte særlige behov, muligheter og tverrgående utfordringer i distriktskommunene og tenke nytt om løsninger*».

Bygdevekstavtalene skal være langsiktige avtaler mellom staten og distriktskommuner med særlig behov for støtte til nærings-, og samfunnsutvikling. I juni 2022 lyste KDD ut midler for å delta i ordningen, og i november samme år ble det klart at Trøndelag fikk to bygdevekstpiloter. Den ene piloten er i Indre Namdal, med kommunene Namsskogan, Røyrvik, Lierne og Grong, og den andre piloten er et samarbeid mellom Rindal og Holtålen kommuner.

Bygdevekstavtaler er et nasjonalt virkemiddel, og var i utgangspunktet tenkt som avtaler mellom staten og distriktskommuner. I tillegg til Trøndelag er tre kommunekonstellasjoner i Finnmark med i denne første piloten. Trøndelag fylkeskommune ønsker å samarbeide tett med pilotkommunene i Trøndelag i tråd med vår regionale samfunnsutviklerrolle, og har et politisk vedtak på en intensjon om å være avtalepart fra saksnr. 196/23. Etter fylkesutvalgets behandling 19. september 2023, har fylkesdirektøren jobbet etter følgende vedtak:

- 1. Fylkesutvalget ber fylkesdirektøren fortsette samarbeidet med de to bygdevekstpilotene i Trøndelag i tråd med intensjonen om å signere som avtalepart.*
- 2. Fylkesutvalget gir fylkesordføreren fullmakt til å signere bygdevekstavtaler med bygdevekstpiloten i Indre Namdal og Rindal/Holtålen på vegne av Trøndelag fylkeskommune.*
- 3. Fylkesutvalget ber fylkesdirektøren prioritere personalressurser for å følge opp avtalene/handlingsplanene i avtaleperioden, og synliggjøre konsekvenser av prioriteringen i økonomiplanen.*
- 4. Fylkesutvalget ber fylkesdirektøren vurdere mulighetsrommet i de virkemidlene fylkeskommunen allerede disponerer. Samtidig understreker fylkesutvalget at det er en forutsetning for Trøndelag fylkeskommune sin deltakelse som avtalepart at staten bidrar økonomisk der fylkeskommunen ikke har mulighet til å følge opp økonomisk.*
- 5. Bygdevekstavtaler legges fram for fylkesutvalget før signering*

De to pilotene i Trøndelag la frem sine avtaleforslag til KDD innen fristen 1. oktober 2023, og 6-7. desember arrangerte KDD møter mellom bygdevekstpilotene og de ulike departementene som ble utfordret i avtaleforslagene.

22. januar 2024 kom staten ved KDD med sitt forslag til avtale. Forslaget fra staten bygger på pilotenes forslag, men har en enhetlig og forkortet standard sammenlignet med de forslagene pilotene leverte til fristen 1. oktober. **KDD omtaler avtaleforslaget**

som en intensjonsavtale mellom viktige samarbeidspartnere som skal gi rammer for å utforske løsninger på komplekse samfunnsutfordringer i avtaleperioden. Staten foreslår en fireårig avtaleperiode; fra og med 2024 til og med 2027.

Etter at staten kom med sitt forslag til avtale i januar, har fylkesdirektøren gitt tilbakemeldinger på avtaleforslaget, og 1. februar 2024 var det et møte mellom statssekretær Sigrun Prestbakmo i KDD, fylkesordfører Thomas Iver Hallem og leder av Hovedutvalg for næring og industri, Ingvill Dalseg.

I det avtaleforslaget som nå ligger til behandling, forplikter avtalekommunene seg til å:

- Prioritere innsats mellom delmålene i samarbeid med fylkeskommunen og staten som hovedparter for avtalen
- Utforme handlingsplan og konkretisere tiltak i samarbeid med aktører navngitt som samarbeidsaktør under hvert delmål
- Fordele midler fra tilskuddsordningen for bygdevekstavtaler, samt egne ressurser, mellom delmålene i handlingsplanen
- Dialog med Trøndelag fylkeskommune som regional koordinator og eventuelt andre aktuelle samarbeidspartnere der det er hensiktsmessig
- Videreføre, følge opp og bygge opp under etablerte samarbeid seg imellom, samt vurdere ytterligere samarbeid om velferdsproduksjon og øvrige kommunale oppgaver (gjelder kommunene i Indre Namdal)

KDD forplikter seg på å:

- Bidra med faglig rådgivning, evaluering og erfaringsdeling
- Dialog om spørsmål som angår KDD
- Godkjenne årlige handlingsplaner som følger opp delmålene, og som samarbeidspartnerne enes om, som grunnlag for statlig tilskudd
- Koordinere dialog mellom pilotene og berørte departement
- Samarbeide med berørte departement for å legge til rette for dialog mellom pilotene og aktuelle underliggende etater

Trøndelag fylkeskommune forplikter seg på å:

- Vurdere oppfølging av bygdevekstavtalene i sammenheng med øvrig distriktsrettet innsats og årlige budsjettprioriteringer, herunder samarbeide med piloten om prioritering av innsats mellom delmålene i avtalen
- Bidra med faglig rådgivning i prosessen i tråd med prioriteringer i handlingsplan
- Koordinere pilotenes arbeid på tvers der det er hensiktsmessig
- Skrive under på pilotenes handlingsplaner på områder vi er navngitt som samarbeidspartner før handlingsplanen sendes til KDD

Som oppfølging av avtalen, skal det utarbeides årlige handlingsplaner som skal være omforent mellom de ulike samarbeidspartnerne under hvert delmål. Pilotene står fritt til å prioritere ulike delmål til ulik tid i avtaleperioden. Handlingsplanene oppdateres årlig og danner grunnlaget for statlig medfinansiering av avtalen.

Trøndelag fylkeskommune
Trööndelagen fylhkentjielte

Under følger en oversikt over delmålene og samarbeidspartnere i avtaleforslagene fra Indre Namdal og Rindal og Holtålen:

Indre Namdal

DELMÅL	SAMARBEIDSPARTNERE
1. Øke rekruttering av relevant arbeidskraft	Statsforvalteren i Trøndelag og Trøndelag fylkeskommune
2. Øke tilgang til og bruk av fleksibel og desentralisert utdanning	Trøndelag fylkeskommune og Statsforvalteren i Trøndelag
3. Utvikle lokale og studie- og kontorfellesskap	Statsforvalteren i Trøndelag og Trøndelag fylkeskommunen
4. Øke boligbygging og utvikle nye botilbud	Husbanken og Trøndelag fylkeskommunen
5. Øke mobilitet for innbyggere og tilreisende	Trøndelag fylkeskommune
6. Øke samarbeid om samfunnsutvikling og planlegging	Statsforvalteren i Trøndelag og Trøndelag fylkeskommune
7. Styrke landbruksnæringa i Indre Namdal	Trøndelag fylkeskommune og Statsforvalteren i Trøndelag

Rindal og Holtålen

DELMÅL	SAMARBEIDSPARTNERE
1. Øke boligbygging og utvikle nye boligtilbud	Husbanken og Trøndelag fylkeskommunen
2. Øke samarbeid om samfunnsutvikling og planlegging	Statsforvalteren i Trøndelag og Trøndelag fylkeskommune
3. Øke rekruttering av relevant arbeidskraft	Statsforvalteren i Trøndelag og Trøndelag fylkeskommune
4. Økt mobilitet for innbyggere og tilreisende	Trøndelag fylkeskommune
5. Styrke landbruksnæringa i Rindal og Holtålen	Trøndelag fylkeskommune og Statsforvalteren i Trøndelag
6. Øke tilgang til og bruk av fleksibel og desentralisert utdanning	Trøndelag fylkeskommunen og Statsforvalteren i Trøndelag
7. Utvikle lokale studie – og kontorfellesskap	Statsforvalteren i Trøndelag og Trøndelag fylkeskommune

Drøftinger:

Fylkeskommunen foreslås som avtalepart og samarbeidspartner på alle delmålene i bygdevekstavtalene for Indre Namdal og i Rindal og Holtålen for avtaleperioden 2024-2027. I samarbeidet med kommunene i de to trønderske pilotene og KDD, har fylkesdirektøren vært opptatt av å ramme inn fylkeskommunens engasjement i arbeidet slik at forventningene til fylkeskommunens bidrag samsvarer med de mulighetene fylkeskommunen faktisk har til å bidra.

Utgangspunktet for fylkeskommunens interesse for å være part i bygdevekstavtalene er politisk vedtatte planer og strategier for utviklingen av Trøndelagssamfunnet som peker på flere av de utfordringene kommunene står overfor, enten det gjelder rekruttering og

kompetanseutvikling, eller for eksempel kapasitet og kapital til å utvikle og tilby boliger tilpasset dagens behov. Verdiskapingsstrategien peker på at flere av de utfordringene som treffer kommunene i tida som kommer, treffer små distriktskommuner først. Dette var også bakgrunnen for etableringen av den regionale distriktssatsinga I lag. Gjennom den regionale distriktssatsinga, ser fylkeskommunen etter gode og bærekraftige samarbeidsmodeller mellom distriktskommuner, fylkeskommunen og laget rundt (Statsforvalter, KS, Distriktssenteret, Husbanken m.fl). I dette arbeidet samarbeider fylkeskommunen med Distriktssenteret og Oxford Research.

Fylkesdirektøren mener at en aktiv deltakelse i bygdevekstavgtalene i Trööndelag gir oss et enda bedre grunnlag for å vurdere hva som er bærekraftige samarbeidsmodeller mellom distriktskommunene og ulike samarbeidspartnere regionalt og nasjonalt. Gjennom bredden i utviklingsarbeid gir bygdevekstavgtalene også en plattform for et tettere samarbeid mellom ulike fagområder og avdelinger internt i fylkeskommunen. Deltakelse i bygdevekstavgtalene bidrar til en tettere dialog mellom fylkeskommunen og nasjonale myndigheter, og dermed også en mulighet til å bidra til nasjonal politikktutvikling.

Oversikten over delmålene til de to bygdevekstavgtalene i Trööndelag, viser at fylkeskommunen har en viktig rolle som samarbeidsaktør for regional utvikling. Samtidig vil fylkesdirektøren understreke betydningen av at kommunene selv sitter i førerretet i dette arbeidet. Fylkeskommunen ønsker å bidra inn i arbeidet i tråd med beskrivelsen av fylkeskommunens rolle og forpliktelser i avtaleforslaget, men fylkesdirektøren vil understreke at fylkeskommunen ikke har kapasitet til å gå tungt inn i arbeidet med alle delmålene samtidig. Den videre prosessen med prioritering og årlige handlingsplaner blir derfor viktig for å avstemme ressursbruken, enten det gjelder personalressurser eller økonomiske virkemidler fra fylkeskommunen.

De statlige midlene som er bevilget til gjennomføring av bygdevekstavgtalene /handlingsplanene er fordelt på deltakerkommunene, og det er i utgangspunktet ikke lagt inn øremerkede midler til fylkeskommunen. Som samfunnsutvikler har fylkeskommunen et ansvar for å veilede kommunene i deres plan- og utviklingsarbeid, og fylkeskommunen forvalter også ulike utviklingsmidler som kan være aktuelle i det videre oppfølgingsarbeidet. Samtidig vil fylkesdirektøren understreke at vi gjennom hele forarbeidet har vært tydelige på at fylkeskommunen trenger tilførsel av eksterne midler hvis vi skal ha muligheten til å gjennomføre større tiltak innenfor tjenesteområder som samferdsel og utdanning. Fylkeskommunens personalressurser må balanseres mot den veiledningen og oppfølgingen vi også skal gi til fylkets øvrige kommuner. Fylkesdirektøren foreslår derfor at ressursbruken knyttet til oppfølging av bygdevekstavgtalene tydeliggjøres i den årlige økonomiplanprosessen.

Økonomiske konsekvenser

Vedtaket om å bli en avtalepart i de to bygdevekstavgtalene i Trööndelag vil skape forventninger til fylkeskommunens deltakelse både når det gjelder personalressurser og bruk av økonomiske virkemidler som fylkeskommunen forvalter. I tråd med avtaleteksten, vil ressursbruken bli avklart gjennom prioriteringer i arbeidet med de årlige handlingsplanene. Det er lagt opp til årlig rapportering og vurdering av ressursbruken i tilknytning til fylkeskommunens deltakelse i bygdevekstavgtalene i Trööndelag. Ambisjonsnivået på fylkeskommunens bidrag vil være avhengig av at staten bidrar der fylkeskommunen ikke har mulighet til å følge opp økonomisk.

Konsekvenser for klima og miljø

Det er for tidlig å konkretisere konsekvensene for klima og miljø, men flere av delmålene peker mot aktiviteter som kan påvirke klima og miljø. I den videre oppfølgingen vil fylkeskommunen derfor være tydelig på nasjonale og regionale målsettinger knyttet til klima og miljø.

Konsekvenser for folkehelse

Avtalene er foreløpig på et overordna nivå som gjør det krevende å vurdere konsekvensene for folkehelse, men flere av delmålene peker i en positiv retning; for eksempel økt tilgang på kompetanseutvikling, tilgang på flere boliger og generelt mer attraktive lokalsamfunn både for innbyggere og tilreisende.

Fylkesdirektørens konklusjon:

Med bakgrunn i drøftingen, vurderer fylkesdirektøren at fylkeskommunen bør inngå som avtalepart i de to bygdevekstavtalene i Trøndelag. Utgangspunktet for avtalene var avtaler mellom staten og de minst sentrale kommunene, men arbeidet i 2023 og forslaget til avtaler fra de to trønderske pilotene, viser at fylkeskommunen er en sentral samarbeidspart på alle de definerte delmålene. For fylkeskommunen, blir det etter fylkesdirektørens oppfatning, viktig at arbeidet med årlige handlingsplaner prioriterer mellom de ulike delmålene. Gjennom handlingsplanarbeidet må fylkeskommunen avstemme egen ressursbruk, både når det gjelder personalressurser og økonomiske virkemidler.